

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

ELEKTROTEHNIKA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 29. maj 2008

SPLOŠNA MATURA

A01

Izračunajte gostoto toka v vodniku s presekom $A = 1,5 \text{ mm}^2$, če je tok $I = 15 \text{ A}$.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

Izraz za tok
 $I = JA$ 1 točka

Izračun gostote toka

$$J = \frac{I}{A} = \frac{15}{1,5 \cdot 10^{-6}} = 10 \cdot 10^6 \text{ A/m}^2 \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A02

Pri postopku elektrolize teče skozi elektrolit tok $I = 10 \text{ A}$. Elektrokemični ekvivalent bakra je $c = 0,329 \cdot 10^{-6} \text{ kg/C}$.

Izračunajte maso bakra, ki se izloči v 2 urah in 15 minutah.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

Zapis enačbe za maso
 $m = cIt$ 1 točka

Izračun mase

$$m = 0,329 \cdot 10^{-6} \cdot 10 \cdot 8100 = 26,65 \text{ g} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A03

Tesla (T) je izpeljana enota mednarodnega merskega sistema SI.

a) Katero fizikalno veličino izražamo v teslih?

(1 točka)

b) Enoto T izrazite z drugimi enotami merskega sistema SI.

(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- a) V teslih izražamo gostoto magnetnega pretoka B 1 točka
 b) Enota T izražena z drugimi enotami merskega sistema SI

$$T = \frac{Vs}{m^2} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A06

Z uporoma upornosti $R_1 = 5 \Omega$ **in** $R_2 = 12,5 \Omega$ **naredimo tokovni delilnik.**

- a) Narišite vezje tokovnega delilnika.

(1 točka)

- b) Izračunajte razmerje $I_1 : I_2$ vejnih tokov delilnika?

(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

- a) Vzporedna vezava dveh uporov 1 točka

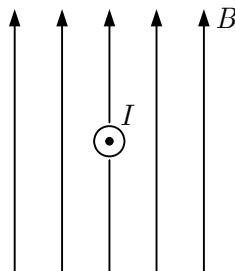
- b) Razmerje tokov

$$\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_2}{R_1} = \frac{12,5}{5} = 2,5 \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A07

Vodnik z dolžino $l = 20 \text{ cm}$ **je v magnetnem polju gostote** $B = 0,5 \text{ T}$, **kakor kaže slika.**

Tok v vodniku je $I = 2 \text{ A}$.

- a) Določite smer vektorja sile \vec{F} na vodnik.

(1 točka)

- b) Izračunajte absolutno vrednost vektorja sile \vec{F} .

(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- a) Določitev smeri sile na vodnik

- b) Izračun absolutne vrednosti vektorja sile

$$F = BIl = 0,5 \cdot 2 \cdot 0,2 = 0,2 \text{ N} = 200 \text{ mN} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A08

V magnetnem polju tuljave je pri toku $I = 10 \text{ A}$ energija $W_m = 2 \text{ J}$.

Izračunajte induktivnost L tuljave.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

Zapis enačbe

$$W_m = \frac{LI^2}{2} \quad \dots \dots \dots \dots \dots \quad \text{1 točka}$$

Izračun induktivnosti tuljave

$$L = \frac{2W_m}{I^2} = \frac{2 \cdot 2}{10^2} = 40 \text{ mH} \quad \dots \dots \dots \dots \quad \text{1 točka}$$

A09

Začetni fazni kot sinusne napetosti je $\alpha_u = -30^\circ$. Kot med napetostjo in tokom je $\varphi = -60^\circ$.

Določite začetni fazni kot toka.

(2 točki)

Rešitev in navodila za točkovanje

Izračun začetnega faznega kota toka

$$\varphi = \alpha_u - \alpha_i \quad \dots \dots \dots \dots \quad \text{1 točka}$$

$$\alpha_i = \alpha_u - \varphi = -30 - (-60) = 30^\circ \quad \dots \dots \dots \dots \quad \text{1 točka}$$

A10

Kompleksor admittance bremena znaša $\underline{Y} = (25 + j40) \text{ mS}$.

Določite značaj bremena.

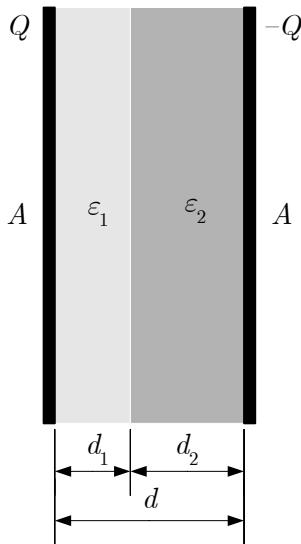
(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

Breme ima ohmsko-kapacitivni značaj 2 točki

B01

Ploščni kondenzator z dvoslojno izolacijo je naelektron z elektrinama $\pm Q$, $Q = 52 \text{ nC}$. Površina ene plošče je $A = 2 \text{ dm}^2$. Razdalja med ploščama je $d = 1,2 \text{ mm}$. Debelini dielektrikov sta $d_1 = 0,4 \text{ mm}$ in $d_2 = 0,8 \text{ mm}$. Dielektričnosti sta $\varepsilon_1 = 2\varepsilon_0$ in $\varepsilon_2 = 4\varepsilon_0$. Prvi dielektrik ima relativno dielektričnost 2, drugi pa 4.

- a) Izračunajte delni kapacitivnosti C_1 in C_2 .
(2 točki)
- b) Izračunajte kapacitivnost C kondenzatorja.
(2 točki)
- c) Izračunajte električno poljsko jakost E_1 v prvem dielektriku.
(2 točki)
- d) Izračunajte debelini dielektrikov, da bo $U_1 = 2U_2$.
(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

- a) Izračun delnih kapacitivnosti

$$C_1 = \varepsilon_1 \frac{A}{d_1} \dots \text{1 točka}$$

$$C_1 = 2\varepsilon_0 \frac{A}{d_1} = 0,885 \cdot 10^{-9} \text{ F} = 0,885 \text{ nF}$$

$$C_2 = \varepsilon_2 \frac{A}{d_2} = 4\varepsilon_0 \frac{A}{2d_1} = C_1 = 0,885 \text{ nF} \dots \text{1 točka}$$

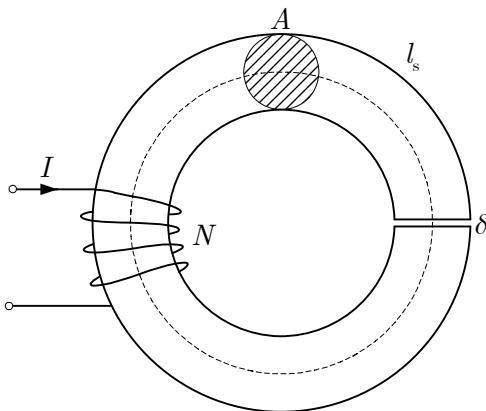
- b) Kapacitivnost C

$$C = \frac{C_1 C_2}{C_1 + C_2} \dots \text{1 točka}$$

$$C = \frac{C_1}{2} = 0,443 \text{ nF} \dots \text{1 točka}$$

B03

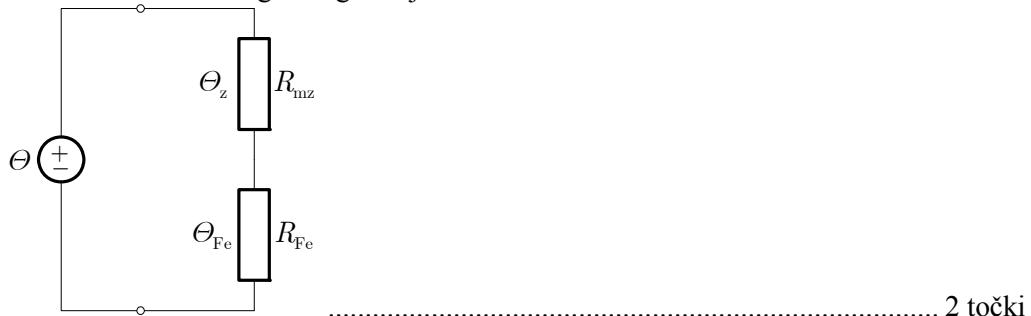
Na feritnem jedru preseka $A = 1 \text{ cm}^2$ s srednjo dolžino $l_s = 6 \text{ cm}$ in z zračno reže $\delta = 0,5 \text{ mm}$ je navita tuljava, skozi katero teče tok $I = 0,5 \text{ A}$. Gostota magnetnega pretoka v tuljavi je $B = 0,8 \text{ T}$, pri tej gostoti je relativna permeabilnost jedra $\mu_r = 4000$.

- a) Narišite nadomestno shemo magnetnega vezja. (2 točki)
- b) Izračunajte magnetno upornost zračne reže R_{mz} . (2 točki)
- c) Izračunajte magnetno napetost v jedru Θ_{Fe} . (2 točki)
- d) Izračunajte število ovojev tuljave N . (2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- a) Nadomestna shema magnetnega vezja

- b) Magnetna upornost zračne reže

$$R_{mz} = \frac{\delta}{\mu_0 A} \quad \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$R_{mz} = \frac{0,5 \cdot 10^{-3}}{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 10^{-4}} = 3,98 \cdot 10^6 \text{ A/Vs} \quad \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

- c) Magnetna napetost v jedru

$$B = \mu H_{Fe} \quad \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$H_{Fe} = \frac{0,5}{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 4000} = 159 \text{ A/m} \quad \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$\Theta_{Fe} = H_{Fe}(l_s - \delta) = 159 \cdot (60 - 0,5) \cdot 10^{-3} = 9,46 \text{ A} \quad \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

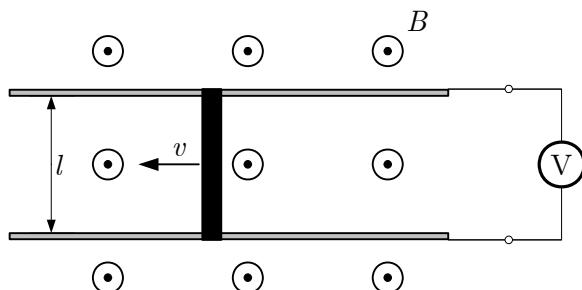
d) Število ovojev tuljave

$$\Theta_z = H_z \delta = \frac{B}{\mu_0} \delta = \frac{0,8 \cdot 0,5 \cdot 10^{-3}}{4\pi \cdot 10^{-7}} = 318,47 \text{ A} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$N = \frac{\Theta_{Fe} + \Theta_z}{I} = \frac{9,46 + 318,47}{0,5} = 656 \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

B04

Slika prikazuje premikanje kovinske palice s hitrostjo $v = 20 \text{ m/s}$ po dveh prevodnih tirnicah. Razdalja med tirnicama je $l = 10 \text{ cm}$. Tirnici in palica sta v magnetnem polju z gostoto pretoka $B = 0,5 \text{ T}$. Na sponke tirnic priključimo voltmeter.

a) Kako veliko napetost kaže voltmeter?

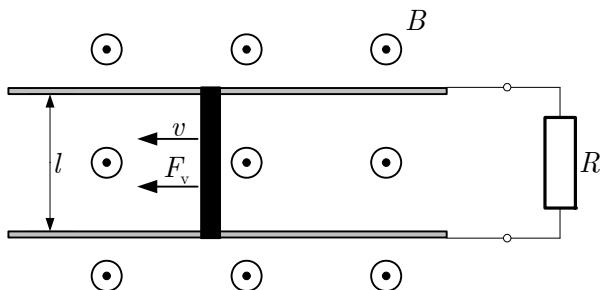
(2 točki)

b) Kako se spreminja magnetni pretok v zanki med premikanjem lege kovinske palice?

(2 točki)

c) Namesto voltmetera priključimo upor z upornostjo $R = 5 \Omega$. Izračunajte tok in označite njegovo smer.

(2 točki)

d) Katero silo mora dodatno premagovati vlečna sila F_v , če želimo, da se velikost inducirane napetosti ohrani? Izračunajte velikost sile.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a) Izračun inducirane napetosti, ki jo pokaže voltmeter

$$U_v = vBl \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

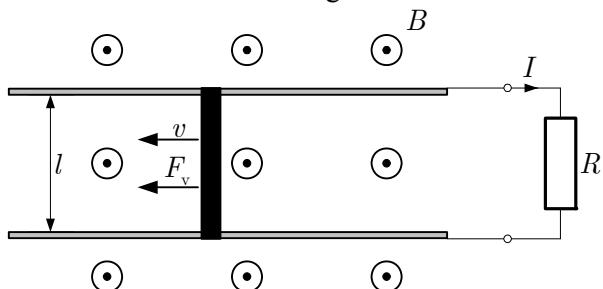
$$U_v = 20 \cdot 0,5 \cdot 0,1 = 1 \text{ V} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

b) Magnetni pretok se v zanki s premikanjem kovinske palice povečuje 2 točki

c) Izračun toka

$$I = \frac{U}{R} = \frac{1}{5} = 0,2 \text{ A} \dots \text{1 točka}$$

Določitev smeri inducirane toka

..... 1 točka

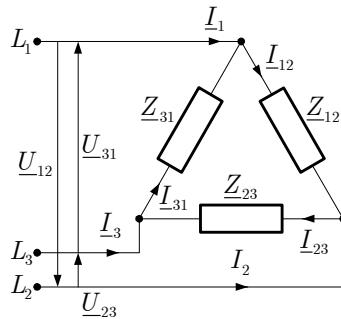
d) Vlečna sila mora dodatno premagovati magnetno silo F_m ,

ki deluje na palico v nasprotni smeri..... 1 točka

$$F_m = BIL = 0,5 \cdot 0,2 \cdot 0,1 = 0,01 \text{ N} = 10 \text{ mN} \dots \text{1 točka}$$

B06

Tri bremena z impedancami $\underline{Z}_{12} = 4 \Omega$, $\underline{Z}_{23} = j2 \Omega$ in $\underline{Z}_{31} = -j2 \Omega$ so vezana v trikot in priključena na simetričen trifazni sistem. Kazalec medfazne napetosti $\underline{U}_{12} = j400 \text{ V}$.

- Zapišite kazalca medfaznih napetosti \underline{U}_{23} in \underline{U}_{31} .
(2 točki)
- Izračunajte kazalca bremenskih tokov \underline{I}_{12} in \underline{I}_{31} .
(2 točki)
- Izračunajte kazalec bremenskega toka \underline{I}_{23} in linijskega toka \underline{I}_2 .
(2 točki)
- Izračunajte kazalec moči.
(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

- Zapis kazalca medfazne napetosti \underline{U}_{23}

$$\underline{U}_{23} = 400e^{-j30^\circ} \text{ V} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

Zapis kazalca medfazne napetosti \underline{U}_{31}

$$\underline{U}_{31} = 400e^{-j150^\circ} \text{ V} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

- Izračun toka \underline{I}_{12}

$$\underline{I}_{12} = \frac{\underline{U}_{12}}{\underline{Z}_{12}} = \frac{j400}{4} = 100e^{j90^\circ} = j100 \text{ A} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

Izračun toka \underline{I}_{31}

$$\underline{I}_{31} = \frac{\underline{U}_{31}}{\underline{Z}_{31}} = \frac{400e^{-j150^\circ}}{2e^{-j90^\circ}} = 200e^{-j60^\circ} \text{ A} = (100 - j173) \text{ A} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

- Izračun toka \underline{I}_{23}

$$\underline{I}_{23} = \frac{\underline{U}_{23}}{\underline{Z}_{23}} = \frac{400e^{-j30^\circ}}{2e^{j90^\circ}} = 200e^{-j120^\circ} \text{ A} = (-100 - j173) \text{ A} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

Izračun toka \underline{I}_2

$$\underline{I}_2 = \underline{I}_{23} - \underline{I}_{12} = (-100 - j173) - j100 = (-100 - j273) \text{ A} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

- Zapis kazalcev moči

$$\underline{S} = \underline{S}_{12} + \underline{S}_{23} + \underline{S}_{31} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$\underline{S}_{12} = \underline{U}_{12} \underline{I}_{12}^* = 400e^{j90^\circ} \cdot 100e^{-j90^\circ} = 40 \cdot 10^3 = 40 \text{ kVA}$$

$$\underline{S}_{23} = \underline{U}_{23} \underline{I}_{23}^* = 400e^{-j30^\circ} \cdot 200e^{j120^\circ} = 80 \cdot 10^3 \cdot e^{j90^\circ} = j80 \text{ kVA}$$

$$\underline{S}_{31} = \underline{U}_{31} \underline{I}_{31}^* = 400e^{-j150^\circ} \cdot 200e^{j60^\circ} = 80 \cdot 10^3 \cdot e^{-j90^\circ} = -j80 \text{ kVA}$$

$$\underline{S} = 40 \text{ kVA} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

